

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000 Fårberget SE0710236

Foto: Oskar Norrgrann.

Namn:	Fårberget
Områdeskod:	SE0710236
Områdestyp:	SCI 2023-01
Area:	109,4 hektar
Skyddsform:	Naturresevat
Kommun:	Ånge
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen Västernorrland
Ägarförhållanden:	Staten genom Naturvårdsverket
Uppdaterad:	2024-01
Diarienummer:	511-963-2024

Innehållsförteckning

Natura 2000	3
Bevarandeplan	3
Tillståndsplikt	3
Grunder för utpekande av Natura 2000-området	4
Ingående naturtyper i området Fårberget	4
Bevarandesyfte	5
Bevarandemål	6
Bevarandemål för ingående naturtyper och arter	6
Områdesbeskrivning	7
Rödlistade arter	7
Ekologiska förutsättningar	8
För området i dess helhet	8
För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet	8
Hotbild	10
Hotbild mot ingående naturtyper	10
Bevarandeåtgärder	11
Områdesskydd	11
Skötsel och förvaltning	11
Bevarandestatus	12
Bevarandestatus för ingående naturtyper och arter	12
Uppföljning	13
Kartor och kartverktyg	14
Referenser och information	16
Bilaga – förklaringar av begrepp	17

Natura 2000

Natura 2000 heter det ekologiska nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) och Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till ett långsiktigt bevarande av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Genom att upprätta Natura 2000-områden bevaras värdefulla livsmiljöer och risken för utrotning av vilda växter och djur reduceras. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att utpekade naturtyper och arter enligt naturvårdsdirektiven har en gynnsam bevarandestatus, det vill säga, att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Som en vägledning vid arbetet med att bevara naturvärden i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

Bevarandeplan

Bevarandeplanen behandlar områdets utpekade naturtyper och arter som finns upptagna i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. En viktig del är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt de naturtyper och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas. Bevarandeplanen är dels en informationskälla för berörda aktörer och allmänheten om området och dess ingående naturvärden, dels ett vägledande dokument för att underlätta bedömningar och prövningar som avses i 7 kap. 28a-29 §§ miljöbalken. För förklaringar av återkommande begrepp i bevarandeplanen, se [Bilaga](#).

Tillståndsplikt

För att naturvärden inte ska skadas krävs det särskilt tillstånd för verksamheter och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön och bevarandevärden i ett Natura 2000-område. Detta regleras i 7 kap. 27–29 §§ miljöbalken och gäller även för verksamheter och åtgärder utanför ett Natura 2000-område om dessa anses kunna påverka naturmiljön och arter inom Natura 2000-området. För att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver verksamhetsutövaren samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet. Eftersom området även är naturreservat kan det krävas en dispens från naturreservatets föreskrifter för åtgärder som ska genomföras inom naturreservatet.

Grunder för utpekande av Natura 2000-området

Ingående naturtyper i området Fårberget

Fårberget är utpekat att ingå i Natura 2000-nätverket enligt art- och habitatdirektivet på grund av att det inom området förekommer ingående naturtyp (tabell 1).

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.

Naturtyp	EU-Kod	Areal (hektar)	Andel (procent)
Taiga	9010*	108,0	98,7

* = Prioriterad naturtyp.

En karta över naturtypernas utbredning inom området finns att tillgå längst bak i dokumentet, se avsnitt [Kartor och kartverktyg](#).

Bevarandesyfte

Natura 2000-området Fårberget är ett naturskogsområde innefattande brandpräglad barrblandskog med relativt stora inslag av lövträd. Det främsta bevarandesyftet är att säkerställa en gynnsam och hållbar bevarandestatus för områdets ingående naturtyp:

➤ 9010 Taiga

Fårberget är skyddat som naturreservat enligt svensk lagstiftning och innefattar därmed en specifik skötselplan med skötselåtgärder och förvaltning som även främjar till att uppnå bevarandesyftet för området. Bevarandesyftet ska uppnås och bibehållas i huvudsak genom fri utveckling. Naturvårdsbränning kan genomföras i syfte att gynna naturvärden knutna till brand. I dagsläget är naturvårdsbränning dock lågt prioriterad på grund av områdets topografi och få naturliga brandbegränsningslinjer.

För mer information om skötsel av området, se avsnittet [Bevarandeåtgärder](#).

Bevarandemål

Övergripande bevarandemål för områdets ingående naturtyper och arter är följande:

- Arealen för respektive naturtyp ska bibehållas.
- Populationer för typiska arter för ingående naturtyper ska inte minska.
- Naturlig hydrologi och hydrokemi inom området ska råda.
- Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda.

Bevarandemål för ingående naturtyper och arter

I tabell 2 finns en sammanställning för ingående naturtyper av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för områdets ingående naturtyper.

9010 Taiga
➤ Naturtypen bibehålls i 108 hektar. ➤ Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. Det innebär att barrträd och lövträd självföryngras och att området är rikt på strukturer som gamla träd, döda stående och liggande träd i olika nedbrytningsstadier, både av barrträd och lövträd. ➤ Typiska arter för naturtypen ska inte ha minskande populationer. ➤ Andelen lövträd bör upprätthållas för att gynna naturvärden knutna till lövträd. ➤ Brandpräglade skogsbestånd ska ha fortsatt brandprägel för att bibehålla en brandkontinuitet och gynna naturvärden knutna till brand.

Områdesbeskrivning

Fårberget är ett kuperat brandpräglat naturskogsområde på närmare 110 hektar, beläget 290–430 meter över havet. Terrängen varierar i blockighet och marken är av frisk blåbärstyp. Skogarna domineras av barrblandskog med bitvis större inslag av lövträd i form av asp och björk samt en del sälg. På bergets sydostsluttning dominerar tall med inslag av lövträd. Beståndsåldern är cirka 120 år, men det förekommer även betydligt äldre träd i form av tallöverståndare och granar. Brandprägelns i området är tydlig efter tidigare bränder och spår av brand kan ses i form av brandljud på både tallar och gran. Det finns genomgående gott om död ved i området av olika trädslag och i varierande nedbrytningsstadier.

Området är sedan tidigare påverkat av dimensionsavverkning men tack vare områdets svårtillgängliga läge har mänsklig påverkan varit måttlig och skogarna har därmed fått fortsätta utvecklas till att bli naturskogsartad.

Rödlistade arter

I delar av området förekommer ett flertal rödlistade arter och arter som signalerar höga naturvärden men som inte är utpekade i art- och habitatdirektivet. I tabellen nedan visas en sammanfattning av noterade artförekomster inom området. Observera att sammanfattningen inte är heltäckande och komplett, då området är otillräckligt undersökt. Fler rödlistade arter förekommer sannolikt inom områdets gränser. Flera av dessa listade arter är också typiska arter för naturtypen Taiga (9010) och utgör en av bedömningsgrunderna för naturtypens bevarandestatus.

Rödlistekategorier definieras enligt SLU Artdatabankens rödlista år 2020: LC = Livskraftig, DD = Kunskapsbrist, NT = Nära hotad, VU = sårbar, EN = Starkt hotad, CR = Akut hotad, RE = Nationellt utdöd.

Tabell 3. Sammanfattning av rödlistade arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet.

Art	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
Fläckporing	<i>Anthoporia albobrunnea</i>	VU
Aspgelélav	<i>Collema subnigrescens</i>	VU
Doftticka	<i>Haploporus odorus</i>	VU
Stiftgelélav	<i>Collema furfuraceum</i>	NT
Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	NT

Ekologiska förutsättningar

För området i dess helhet

Ett brandpräglat barrblandskogsområde med ett större inslag av lövträd är en värdefull livsmiljö för många arter och har förutsättning att vara det så länge inte området påverkas av exploatering, såsom modernt skogsbruk och att hydrologin inte påverkas i närområdet.

Vidare bidrar förvaltning- och skötselåtgärder som är specifikt framtagna för området till att skapa förutsättningar för gynnsam bevarandestatus av området. Den övergripande skötseln för Fårberget är i huvudsak fri utveckling som följd av naturligt förekommande processer, vilket ger ingående naturtyper och arter förutsättningar för gynnsam bevarandestatus. För att bibehålla en brandpräglad beståndsstruktur och gynna naturvärden knutna till brand kan naturvårdsbränningar utföras i området.

Natura 2000-området Fårberget ingår även i en större föreslagen skoglig värdestrakt, Märtingsberget/Helvetesbrännan. Värdestrakter är landskapsavsnitt som innehåller en större täthet av värdekärnor med höga naturvärden och som därmed skapar förutsättningar för konnektivitet mellan skyddsvärda naturområden i landskapet.

Avsnitten nedan beskriver områdets ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet och vilka ekologiska förutsättningar som är nödvändiga för en gynnsam bevarandestatus för varje enskild naturtyp. Avsnittet kan vara en vägledning vid arbetet med att bevara naturvärden i området.

För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

9010 Taiga

Naturtypen innefattar naturliga, gamla, barrträdsdominerade skogar i norra och mellersta Sverige samt yngre successioner som utvecklats naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Med naturliga gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. Naturtypen hyser mycket stor variation av arter allt från vanliga skogsarter till en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och insekter (främst skalbaggar) med mera.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av trädbestånd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.

- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, till exempel stormfällningar, insekts- och svampangrepp, översvämningar och brand.
- Förekomst av substrat är en förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen, samt även för vedlevande insekter. Exempel på substrat är död ved: grenar, torrträd, lågor mm. i olika nedbrytningsstadier, gamla och grova träd med dithörande barkstruktur. Gamla träd och lång trädkontinuitet är även viktigt för marklevande mykorrhizasvampar.
- Ostörd hydrologi och hydrokemi i framför allt sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmark.
- Lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd) exempelvis asp, björk och sälg är viktiga substrat och dessutom viktiga bohålsträd för fågelarter. Naturlig lövträdsföryngring och lövkontinuitet i skogsområden rika på lövträd är en förutsättning för naturvärden knutna till lövträd.
- I områden med brandhistorik är vissa typer av strukturer en förutsättning för många typiska arter, framför allt brandberoende och/eller brandgynnade insekter.

Hotbild

Hotbilden är en utvärdering av de hot som finns mot de ingående naturtyperna, arterna och för Natura 2000-området som helhet. De allvarligaste hoten är sådana som förstör eller allvarligt skadar miljöer, funktioner och strukturer i området. Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär, till exempel klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. I övervakningsarbetet är det viktigt att i mån av resurser redovisa hur de globala problemen utvecklas på såväl objekts- som länsnivå. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-område ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Övergripande hotbilder för områdets ingående naturtyper är följande:

- Skogsbruksaktiviteter i eller i angränsning till området.
- Olika former av exploateringsverksamheter.
- Åtgärder som påverkar hydrologin och hydrokemin negativt i området.
- Förändringar av livsmiljöer för typiska arter som påverkar deras utbredning och förekomst.

Fårberget är skyddat som naturreservat enligt svensk lagstiftning vilket innebär att det i reservatsbeslutet finns föreskrifter som hindrar verksamheter och åtgärder inom naturreservatet som kan skada naturmiljön.

Hotbild mot ingående naturtyper

Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-områdets naturtyper negativt visas nedan i tabell 4.

Tabell 4. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper negativt.

9010 Taiga
➤ Skogsbruksmetoder: avverkning, gallring eller röjning eller liknande exploatering i angränsande områden kan påverka området och lokalklimatet negativt. ➤ Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket såsom gödsling, markberedning och dikning i angränsande områden. ➤ Plantering och förekomst av främmande trädslag i angränsande områden. ➤ Upprättande av skogsbilvägar som angränsar till området kan påverka lokalklimat och hydrologi negativt.

Bevarandeåtgärder

Områdesskydd

Fårberget är skyddat som naturreservat enligt svensk lagstiftning och anses därför inneha det rättsliga skydd som kan tänkas behövas.

Skötsel och förvaltning

Området sköts i enlighet med den skötselplan som finns för naturreservatet. Områdets huvudsakliga skötsel är fri utveckling efter naturligt förekommande processer, vilket innebär att områdets skogar ska få fortsätta utveckla viktiga strukturer såsom nybildning och därmed fortsatt kontinuitet av död ved i form av liggande och stående döda och döende träd i olika åldrar och under olika successionsstadier, vilket är kännetecknande för ett fungerande naturligt skogsekosystem.

För att bibehålla en brandpräglad beståndsstruktur i området är naturvårdsbränning en gynnsam skötselåtgärd, dock anses naturvårdsbränning vara en lågt prioriterad åtgärd dagsläget på grund av områdets svårtillgängliga topografi samt brist på naturliga brandbegränsningslinjer. Skulle naturvårdsbränning aktualiseras exempelvis genom att det planeras på angränsande grannskiften är det positivt om delar av området får brinna, sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 5.

Tabell 5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder.

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Prioritet
Fri utveckling	Tills vidare	1
Naturvårdsbränning	Löpande utvärdera förutsättningarna	2

Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet bedöms i dagsläget vara gynnsam då området är relativt opåverkat från modernt skogsbruk och en god hydrologisk regim råder.

Bevarandestatusen anses ha förutsättningar att kunna bibehållas då området även är skyddat som naturreservat vilket ger rättsligt skydd och försvårar exempelvis olika former av exploateringsverksamheter inom områdets gränser.

Observera att området är otillräckligt undersökt, varför bevarandestatusen med säkerhet inte kan fastställas.

Bevarandestatus för ingående naturtyper och arter

9010 Taiga

Naturtypen bedöms i dagsläget ha gynnsam bevarandestatus i området, då skogarna är naturskogsartade och dess naturvärden kommer få utvecklas ytterligare över tid genom naturligt förekommande processer. Naturvårdsbränning anses lågt prioriterat i dagsläget på grund av säkerhetsmässiga skäl, vilket gör det svårt att upprätthålla brandprägel i området. Alternativet för att gynna naturvärden knutna till brand kan vara utförande av mekaniska brandefterliknande åtgärder i syfte att upprätthålla en form av brandkontinuitet i de brandpräglade delarna av Fårberget, men det tillåts inte i dagsläget enligt reservatsbeslutet.

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000-område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

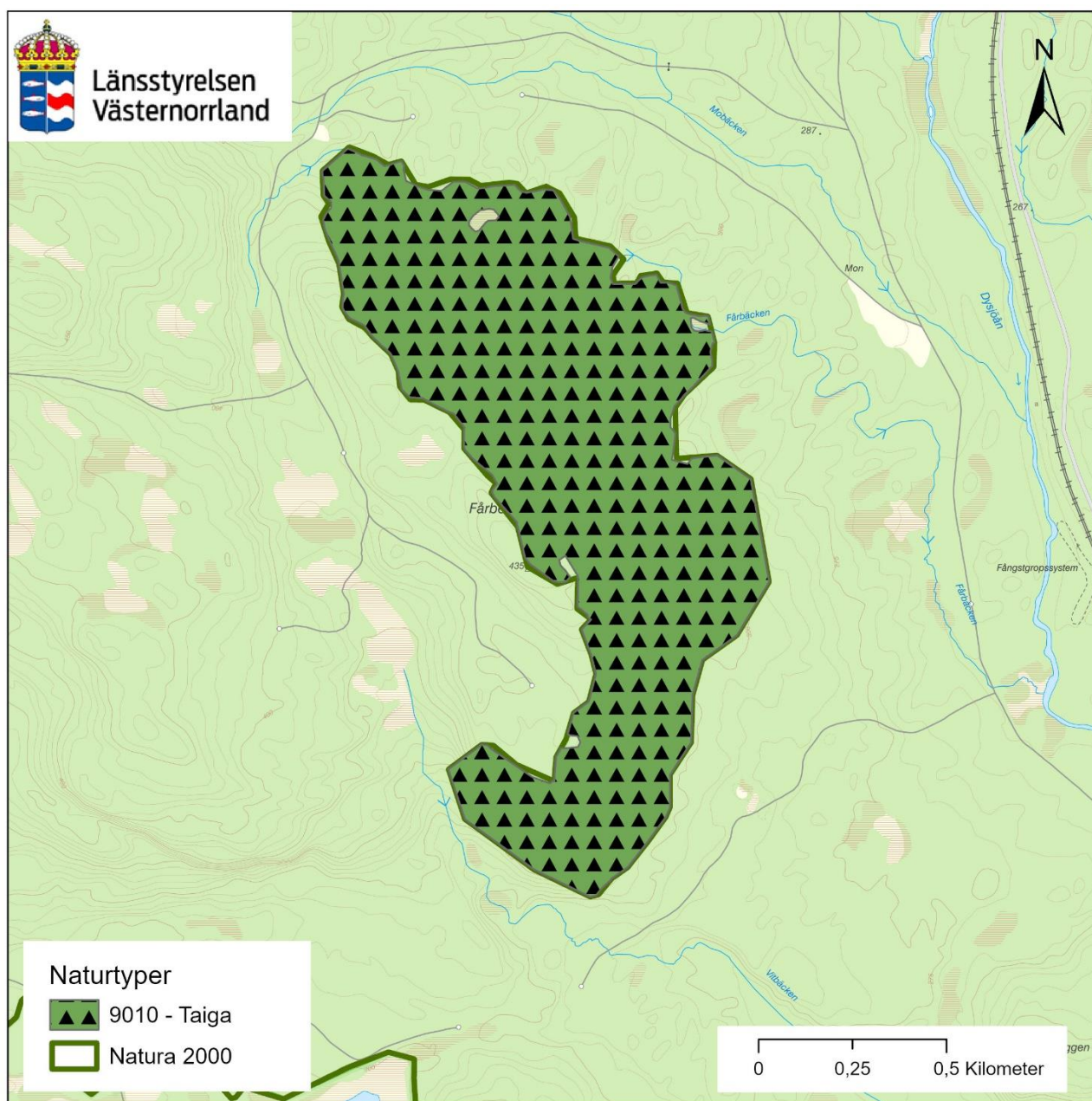
Kartor och kartverktyg

Nedan finns en naturtypskarta och en mindre översiktskarta som visar Natura 2000-områdets belägenhet. Naturtypskartan visar de ingående naturtypernas utbredning i området.

Resterande tomma arealer inom Natura 2000-områdets gränser uppfyller i dagsläget inte kriterierna för någon av de naturtyper som ingår i art- och habitatdirektivet.

Aktuell information om naturtypers utbredning och arter inom enskilda Natura 2000-områden går att hitta med hjälp av kartverktyget **Skyddad natur** som finns på Naturvårdsverkets hemsida. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, till exempel genom fältinventeringar.

Naturtypskarta och översiktskarta över Natura 2000-området Fårberget.

© Länsstyrelsen Västerbotten
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Referenser och information

Art- och habitatdirektivet. Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Fågeldirektivet. Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar, officiell svensk översättning.

Förordning om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (SFS 1998:1252). Klimat- och näringslivsdepartementet. Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. | Sveriges riksdag (riksdagen.se)

Länsstyrelsen Västernorrland. (2020). Handlingsplan för grön infrastruktur i Västernorrland – kunskapsunderlag och åtgärder. Rapport 2020:04.

Länsstyrelsen Västernorrland. (2014). Fårberget naturreservat, beslut och skötselplan. Västernorrland | Länsstyrelsen Västernorrland (lansstyrelsen.se)
Diarienummer: 511-7531-14

Miljöbalk (SFS 1998:808). Klimat- och näringslivsdepartementet. Miljöbalk (1998:808) | Sveriges riksdag (riksdagen.se)

Naturvårdsverket. (2017). Förutsättningar för provningar och tillsyn i Natura 2000-områden. Utgåva 1, 2017:1.

Naturvårdsverket. (2020). Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv – resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013–2018.

SLU Artdatabanken. (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.

För mer information om Natura 2000:

Naturvårdsverkets hemsida: Naturvårdsverket (naturvardsverket.se)

Naturtypskarta kartverktyg: Skyddad natur (naturvardsverket.se)

För mer information eller vid frågor, besök Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida eller kontakta en handläggare.

Bilaga - förklaringar av begrepp

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till ett långsiktigt bevarande av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa **gynnsam**

bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv. För de enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa **gynnsam bevarandestatus** för de ingående naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Bevarandemål

Bevarandemålen som sätts för varje utpekad naturtyp och art beskriver vad bevarandesyftet innebär i praktiken. Bevarandemålen ska beskriva vad en gynnsam bevarandestatus innebär för varje naturtyp eller art. Bevarandemålen ska sättas utifrån aktuell bevarandestatus för varje naturtyp och art. Föreligger god bevarandestatus sätts bevarandemålen så att bevarandestatusen kan upprätthållas i området.

Bevarandestatus

Bevarandestatusen kan bedömas som gynnsam, otillfredsställande eller dålig.

Bevarandestatusen för en naturtyp eller art bestäms av de faktorer som negativt påverkar en naturtyp eller art på lång sikt. Med påverkan avses faktorer som långsiktigt kan förändra naturtypers utbredning, funktion, strukturer eller typiska arters förekomst i naturtypen. För arter avses faktorer som långsiktigt påverkar artens utbredning och storleken hos dess populationer. En gynnsam bevarandestatus för naturtyper innebär att dess utbredningsområde är stabila eller ökande, att dess nödvändiga strukturer och funktioner finns kvar på lång sikt och att dess typiska arter i naturtypen är gynnsam. En gynnsam bevarandestatus för arter innebär att det finns tillräckligt med areal med lämplig livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt och att artens utbredning och dess populationer inte minskar och sannolikt inte kommer minska inom en överskådlig framtid.

EU-koder

Varje Natura 2000-område får en unik områdeskod, dessutom har samtliga arter och naturtyper som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv en egen kod. Förteckning över koder för ingående naturtyper och arter finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Typisk art

En typisk art i en naturtyp fungerar som en indikator, deras förekomst indikerar en gynnsam bevarandestatus hos naturtypen eftersom typiska arter reagerar relativt tidigt på förändringar i sitt habitat.